

„Krajinná ekológia na Slovensku – Vývoj, súčasný stav a perspektívy“

Krajinnú ekológiu ako vednú disciplínu založili stredoeurópski geografi a rozvinuli ju do holistického, prierezového vedného odvetvia v oboch dimenziách: teoreticko-metodickej i aplikačnej. Na Slovensku sa krajinná ekológia začala rozvíjať v prvej polovici 60. r. 20.stor. kedy bol v rámci SAV založený Ústav biológie krajiny s cieľom riešiť akútne nepriaznivé dôsledky intenzívneho industrializačného rozvoja na krajinu a životné prostredie. Ako teoreticko-metodologická báza pre tieto účely bol zvolený krajinnno-ekologický prístup. V tomto zameraní sa krajinná ekológia na Slovensku rozvíja doteraz.

Významným medzníkom pre rozvoj svetovej krajinnej ekológie bolo založenie Medzinárodnej asociácie pre krajinnú ekológiu (International Association for Landscape Ecology – IALE). Prvé myšlienky založiť IALE sa zrodili už na medzinárodných krajinnnoekologických sympóziách organizovaných pravidelne (každé 3 roky) na Slovensku od r. 1967. Na medzinárodnom ekologickom kongrese vo Veldhovene (apríl, 1981, Holandsko) sa vykonali konkrétne organizačné prípravy. Samotné založenie IALE sa uskutočnilo na 6. Medzinárodnom sympóziu o problémoch ekologického výskumu krajiny, ktoré sa konalo v Piešťanoch v októbri 1982, ako prejav uznania krajinnej ekológie v bývalom Československu.

Produktom krajinnej ekológie na Slovensku je najmä krajinné plánovanie, program ekologickej siete (územný systém ekologickej stability) a ekologickej únosnosti krajiny. Krajinná ekológia významnou mierou prispela k spracovaniu koncepcie posudzovania vplyvov činností a strategických dokumentov na životné (EIA, SEA), koncepcie štátnej environmentálnej politiky a koncepcie i dokumentov trvalo udržateľného rozvoja a integrovaného manažmentu krajiny.

Monografia „Krajinná ekológia na Slovensku – Vývoj, súčasný stav a perspektívy“ (Kozová, M., Hrnčiarová, T., Drdoš, J., Finka, M., Hreško, J., Izakovičová, Z., O’ahel’, J., Ružička, M., Žigrai, F. – editori) bola vypracovaná v r. 2007 z iniciatívy Slovenskej asociácie pre krajinnú ekológiu (IALE-SK). Predstavuje vklad slovenských krajinných ekológov k 7. Svetovému kongresu IALE 2007, ktorý sa konal vo Wageningene (Holandsko) v júli 2007. Išlo o jubilejný kongres, venovaný 25. výročiu založenia IALE (viac pozri v článku venovanom Svetovému kongresu IALE 2007). Monografia vydaná na CD v anglickom jazyku bola odovzdaná na svetovom kongrese desiatkam významným krajinným ekológom zo všetkých svetadielov. Cieľom monografie je podať prehľad o:

- formovaní krajinnej ekológie na Slovensku,

- prínose slovenských krajinných ekológov k rozvoju medzinárodnej spolupráce a aktivít IALE,
- súčasnom stave vedeckých prístupov a metód krajinej ekológie na Slovensku vo väzbe na svetovú krajinnú ekológiu,
- uplatnení krajinej ekológie v spoločenskej praxi.

Ide o prácu širokého viac ako 60-členného kolektívu vedeckých a odborných pracovníkov. Na jej vypracovaní sa podieľali renomovaní autori z ústavov Slovenskej akadémie vied, univerzít, ministerstiev, výskumných ústavov a ďalších odborných pracovísk. Vydanie monografie finančne podporilo Ministerstvo životného prostredia SR, Slovenská asociácia pre krajinnú ekológiu a viaceré významné akademické pracoviská na Slovensku, na ktorých sa rozvíja krajinná ekológia.

Monografia predstavuje ucelené vedecké dielo, v ktorom sú zhrnuté výsledky desiatok vedeckých a vedecko-výskumných grantov. V r. 2008 budú pokračovať práce na príprave knižného vydania aktualizovanej a upravenej verzie monografie „Krajinná ekológia na Slovensku“ (v anglickom a slovenskom jazyku). Vybrané časti monografie sa v r. 2008 využijú aj pri príprave vysokoškolských učebníc, ktoré budú môcť využiť pedagógovia na tých vysokých školách, kde sú predmety súvisiace s krajinnou ekológiou.

Autori:

Mária Kozová, Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta

Tatiana Hrnčiarová, Ústav krajinej ekológie SAVv Bratislave